

Vývojová psychologie a ekologická výchova

Michal Medek

Drobný vstupní testík

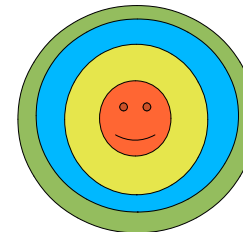
- Během školní docházky dochází u většiny dětí v oblasti sebehodnocení
  - k růstu
  - sebehodnocení zůstává na stejné úrovni
- Schopnost fotografické paměti (a tedy i názorného vnímání) je nejvíce vyvinuta u
  - předškoláků (do 7 let)
  - mladších školáků
  - starších školáků (od 12 let)
- Na otázku: „Proč jsi veselý“ odpoví devítileté dítě:
  - „Protože se směju.“
  - „Protože jsem udělal(a) dobrou věc.“
  - „Protože si myslím, že jsem udělal(a) dobrou věc.“
- Realismus v pohledu na svět je typický pro
  - 5 – 7 letě
  - 9 – 11 letě
  - 13 – 15 letě
- Mladší školáci nejradši prozkoumávají svět
  - čtením
  - pokusy
  - dotazy
- Vznik izosexuálních skupin (holky a kluci) je spojen s
  - vytvořením sexuální identity
  - rozdílným vývojem intelektuálních schopností u kluků a holek
  - rozdílnými zájmy danými různou úrovní fyzických schopností
- Trojúhelník je dítě schopno nakreslit v
  - 3 letech
  - 5 letech
  - 7 letech
- Invarianci objemu nepočítatelného (např.: placička z plastelíny má stejný objem jako had z téhož materiálu, pokud byla vyrobena ze stejné kuličky) dítě ovládá v
  - 5 letech
  - 7 letech
  - 9 letech

Drobný vstupní testík

- Během školní docházky dochází u většiny dětí v oblasti sebehodnocení
  - k růstu
  - sebehodnocení zůstává na stejné úrovni
- Schopnost fotografické paměti (a tedy i názorného vnímání) je nejvíce vyvinuta u
  - předškoláků (do 7 let)
  - mladších školáků
  - starších školáků (od 12 let)
- Na otázku: „Proč jsi veselý“ odpoví devítileté dítě:
  - „Protože se směju.“
  - „Protože jsem udělal(a) dobrou věc.“
  - „Protože si myslím, že jsem udělal(a) dobrou věc.“
- Realismus v pohledu na svět je typický pro
  - 5 – 7 letě
  - 9 – 11 letě
  - 13 – 15 letě
- Mladší školáci nejradši prozkoumávají svět
  - čtením
  - pokusy
  - dotazy
- Vznik izosexuálních skupin (holky a kluci) je spojen s
  - vytvořením sexuální identity
  - rozdílným vývojem intelektuálních schopností u kluků a holek
  - rozdílnými zájmy danými různou úrovní fyzických schopností
- Trojúhelník je dítě schopno nakreslit v
  - 3 letech
  - 5 letech
  - 7 letech
- Invarianci objemu nepočítatelného (např.: placička z plastelíny má stejný objem jako had z téhož materiálu, pokud byla vyrobena ze stejné kuličky) dítě ovládá v
  - 5 letech
  - 7 letech
  - 9 letech

Činitelé psychického vývoje

- genetická informace, malá sociální skupina, společenská vrstva, kultura

Novorozenec, kojeneček, batole

- akcentace vlivu matky => rodina
- sebedefinice
- definice prostředí
- ubezpečení o dobrou světu a o jeho interaktivitě
- lokomoce => prostorové a psychické osamostatnění
- primární socializace
- naprostá převaha vlivu MSS
- **základy vztahování se ke světu, ne návyky**

Předškolní věk

- neschopnost systematického zkoumání
- omezená schopnost generalizace (klasifikace, tvorba analogií, příčinná souvislost)
- postupné zvyšování kapacity pracovní paměti
- vlastní pojetí událostí (43% fabulace)
- socializace: onipotentní rodič, kamarádi, přizpůsobení instituci
- autoritou určující pravidla jsou dospělí

Předškolní věk

- období „národního intuitivního myšlení (Piaget)
- tvorba logického (=manipulovatelného) světa s vymezenou rolí jednotlivce – rigidní svět
- nazírání na svět: centrace, egocentrismus, fenomenismus, prezentismus
- zpracování informací: magičnost, animismus (antropomorfismus), arteficialismus, absolutismus
- malé pochopení vztahu podstaty a vnější podoby a nazírání reality z více úhlů (*ostříhaná maminka není maminka*)

Školní věk

- mladší / starší
- raný / střední / starší (9-11)
- první společenský rituál => změna sociální pozice
- prostředí, které potlačuje fabulaci
- rodiči chápáno jako příprava na budoucnost = provizorium x pro dítě je to realita (jediná možná)
- prostředí intenzivních zpětných vazeb = individuace

Mladší školní věk

- poznání (jediné správné) vnějšího světa, „závislost na realitě“ - netvoří se k ní alternativy, naivní realismus
- myšlení (i abstraktní operace) jsou fixovány na konkrétní prožitky => zobecnění zkušenosti
- konkrétní logické myšlení: decentrace, konzervace, reverzibilita
- obtížná generalizace (a tvorba pravidel)
- schopnost hierarchické klasifikace

Dospívání

- tělesná proměna, kult těla
- nová konstituce osobnosti – nezávislá na „významných blízkých“
- sekundární socializace, otevření nových možností sebepojetí a vlastních rolí
- jistotou je vlastní tělo a pozice v malé / vlastní sociální skupině (ocenění= zakotvení)
- schopnost soudů o soudech, rozsáhlé formální operace, hypotetické světy
- rigidita v pravidlech = absolutizace nároků

Mladší školní věk

- chápání času a počtu
- selektivní zpracování informací při řešení problémů; hodnocení informací = selektivní potlačování „nedůležitých“ sdělení
- rozvoj metakognice (hodnocení sebe sama a různých poznávacích strategií)
- zobecňování mluvených symbolů (nevážou se na konkrétní jev)
- zaměření na úspěch (hodnocení rodiči) => rigidita v pravidlech
- internalizace morálních pravidel (ocenění)

Dospívání

- velký důraz na důvěru a důvěryhodnost vychovatele (žije co káže?)
- důraz na vztah k oboru vzdělání – učí to, protože se tím živí nebo je to jeho mise?
- velká citlivost na vlastní osobnost a její zlehčování - „autoritami“ i vrstevníky
- opět značně soběstředný postoj (všichni se na mě dívali..)

Literatura

- Krajhanzl, J. (2011) Děti a příroda: období dětského vývoje z hlediska environmentální výchovy. Dostupné online z <<http://www.ekopsychologie.cz/soubory/evyvoj.pdf>>
- Langmeier, J.; Krejčířová, D. (1998) Vývojová psychologie. Praha : Grada.
- Vágnerová, M. (2000) Vývojová psychologie : dětství, dospělost, stáří. Praha : Portál.